

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUT- SKOTTETS BETÄNKANDE 53/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om klientsamarbete inom rehabiliteringen samt till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 1 oktober 2002 en proposition med förslag till lag om klientsamarbete inom rehabiliteringen samt till vissa lagar som har samband med den (RP 164/2002 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Marja-Liisa Partanen, social- och hälsovårdsministeriet
- generalsekreterare Heidi Paatero, Delegationen för rehabiliteringsärenden

- lagstiftningsråd Matti Lahtinen, undervisningsministeriet
- överinspektör Pentti Lehmijoki, arbetsministeriet
- rehabiliteringschef Jouko Waal, Folkpensionsanstalten
- utvecklingschef Sirkka-Liisa Karhunen, Finlands Kommunförbund
- generalsekreterare Jouko Vasama, Social- och hälsovårdsorganisationernas samsamarbetsförening SAF rf
- rehabiliteringschef Risto Rinta-Jouppi, Arbetspensionsförsäkrarna TELA rf.

Dessutom har utskottet fått skriftligt utlåtande från Hengitysliitto.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om klientsamarbete inom rehabiliteringen. Syftet med lagen är att hjälpa rehabiliteringsklienterna att få de rehabiliteringstjänster de behöver. Lagen utgår från att rehabiliteringen ordnas planmässigt med betoningen lagd på klientens egen insats. Lagen föreskriver om principerna för förvaltningsöverskridande samarbete och klientens ställning samt om samsamarbetsförfarandet. I lagen finns också bestämmelser om lokalt, regionalt och riksomfattande samarbete.

Bestämmelserna om rehabiliteringssamarbete i centrala lagar som gäller social- och hälso-

vården, arbetsförvaltningen och försäkringssystemen föreslås bli preciserade och de myndigheter, inrättningar och sammanslutningar av annat slag som ordnar rehabilitering åläggs en större informationsskyldighet. Samtidigt föreslår regeringen att en bestämmelse om rehabiliteringssamarbete fogas till vissa lagar som gäller undervisningsförvaltningen.

Genom den föreslagna lagen upphävas den nuvarande lagen om rehabiliteringssamarbete.

Lagarna avses träda i kraft sex månader efter det att de antagits och blivit stadfästa.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Av de orsaker som framgår av propositionen och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslagen men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Propositionen bygger i många stycken på den gällande lagen om rehabiliteringssamarbete men är mer detaljerad och motsvarar därmed bättre de ändringar som gjorts i annan lagstiftning. Den gällande lagen är också till strukturen förvaltnings- och myndighetscentrerad. Social- och hälsovårdsutskottet konstaterade i sitt utlåtande i fjol om rehabiliteringsredogörelsen att samarbetsgrupperna för kundtjänst inom rehabiliteringsområdet har mycket olika rutiner i olika delar av landet och att klienten själv fortfarande spelar en mycket liten roll i planeringen av rehabiliteringen. Klienten kan fås att uppbära ett större engagemang om han eller hon får vara med och bestämma om valet av rehabiliteringsform och får säga sitt när rehabiliteringsbehovet utvärderas.

De föreslagna lagarna ger rehabiliteringsklienten rätt att dels få det egna samarbetsärendet behandlat i rehabiliteringssamarbetsgruppen, dels delta i planeringen av den egna rehabiliteringen. Samarbetsgruppen skall också säkerställa att en kontaktperson har utsetts för rehabiliteringsklienten tillsammans med denne. Kontaktpersonen ser till att rehabiliteringen genomförs och att myndigheterna samarbetar. Om man vill att rehabiliteringsklienterna skall uppbåda ett större engagemang är det av största vikt att de i praktiken får påverka valet av kontaktperson och behandlingen av det egna ärendet i samarbetsgruppen. Utskottet betonar att en rehabiliteringsklient måste ha möjlighet att ta med ett biträde eller en stödperson till samarbetsgruppens sammanträden. Den nya lagen om klientsamarbete inom rehabiliteringen och de föreslagna ändringarna i speciallagarna ökar enligt utskottets mening rehabiliteringsklienternas medverkan och stärker samarbetsgruppernas roll när det gäller att planera och främja rehabiliteringen.

Ett välfungerande samarbete också inom rehabiliteringen borgar för en lämplig arbetsfördelning och eliminerar överlappningar i serviceutbudet. I synnerhet när det gäller rehabiliteringen av unga är det av stor betydelse att bl.a. att gymnasier och yrkesläroanstalter engageras i klientsamarbetet. Utskottet vill också betona att arbetspensionsanstalterna får ett ökat ansvar i samarbetet till följd av de styrförpliktelser de åläggs i och med den nya rehabiliteringslagstiftning som träder i kraft vid ingången av 2004.

Detaljmotivering

Enligt 9 § 4 mom. i den föreslagna lagen om klientsamarbete inom rehabiliteringen skall rehabiliteringsklientens individuella behov beaktas i mån av möjlighet när ärendet behandlas. För att ge eftertryck åt kundfokuseringen inom rehabiliteringen och för att understryka att rehabiliteringsklienten individuella behov, exempelvis modersmål, kulturella bakgrund, syn- eller hörseldefekt eller talfel beaktas när ärendet behandlas, föreslår utskottet att orden "i mån av möjlighet" stryks i momentet.

I en rehabiliteringssamarbetskommission skall enligt den föreslagna 12 § ingå sakkunniga som utses av de centrala social- och hälsovårdsmyndigheterna, sammanslutningarna och inrättningarna inom rehabiliteringssektorn samt undervisnings- och arbetsförvaltningen och Folkpensionsanstalten. Trots att bestämmelsen som den är formulerad ger länsstyrelsen möjlighet att till kommissionen utse en representant för sammanslutningar som representerar rehabiliteringsklienter, bör denna skyldighet sägas ut i bestämmelsen, menar utskottet. På detta sätt poängteras klientaspekten i synnerhet i dessa regionala kommissioner som behandlar allmänna rehabiliteringsfrågor. Sammanslutningar som enligt utskottet kan komma i fråga är olika handikapporganisationer, som nämns i lagmotiveringen, men också exempelvis folkhälso- och patientorganisationer, barnskyddsorganisationer och organisationer inom äldreomsorgen.

Enligt utskottets mening vore det ändamåls-
enligt att låta den nuvarande formuleringen att
rehabiliteringsklienten skall hänvisas till rehabi-
litering som motsvarar hans eller hennes rehabi-
literingsbehov stå kvar i lagförslagen 7—11.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social-
och hälsovårdsutskottet

*att lagförslagen 2—6 och 12—14 god-
känns utan ändringar och*

*att lagförslagen 1 och 7—11 godkänns
med ändringar (Utskottets ändrings-
förslag).*

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om klientsamarbete inom rehabiliteringen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1—4 §
(Som i RP)

2 kap.

Lokalt samarbete

5—8 §
(Som i RP)

9 §

*Klientens ställning vid behandlingen av det egna
ärendet*

(1—3 mom. som i RP)

Rehabiliteringsklientens individuella behov
skall beaktas (*utesl.*) när ärendet behandlas.

10 §
(Som i RP)

3 kap.

Regionalt samarbete

11 §
(Som i RP)

12 §

Samarbetskommissionens sammansättning

I en rehabiliteringssamarbetskommission in-
går sakkunniga som utses av de centrala social-
och hälsovårdsmyndigheterna, *rehabiliterings-
klienternas intresseorganisationer*, sammanslut-
ningarna och inrättningarna inom rehabilite-
ringssektorn samt undervisnings- och arbetsför-
valtningen och Folkpensionsanstalten.

(2 mom. som i RP)

13 §
(Som i RP)

4 kap.

Samarbete på riksplanet14 §
(Som i RP)

5 kap.

Särskilda bestämmelser15—17 §
(Som i RP)**7.****Lag****om ändring av 4 § lagen om pension för arbetstagare**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/1961) 4 § 5 mom., sådant det lyder i lag 1482/1995, som följer:

4 §

— — — — —
 Innan pensionsanstalten fattar beslut om en invalidpension skall den se till att arbetstagarens möjligheter till rehabilitering har klarlagts. Avslås en pensionsansökan, skall pensionsanstalten se till att sökanden ges information om rehabiliteringsmöjligheterna och (*utesl.*) hänvisas, i samarbete med de instanser som tillhand-

håller tjänster, till (*utesl.*) rehabilitering eller någon annan service *som motsvarar hans eller hennes rehabiliteringsbehov*. Pensionsanstalten skall vidare iaktta lagen om klientsamarbete inom rehabiliteringen (/).

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

8.**Lag****om ändring av 18 b § lagen om statens pensioner**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 20 maj 1966 om statens pensioner (280/1966) 18 b § 1 och 3 mom., sådana de lyder i lag 618/1991, som följer:18 b §
(1 mom. som i RP)

— — — — —
 Innan Statskontoret fattar beslut om en invalidpension skall det vid behov se till att sökandens möjligheter till rehabilitering har

klarlagts. Avslås en pensionsansökan, skall Statskontoret se till att sökanden ges information om rehabiliteringsmöjligheterna och (*utesl.*) hänvisas, i samarbete med de instanser som tillhandahåller tjänster, till (*utesl.*) rehabilitering

eller någon annan service *som motsvarar hans eller hennes rehabiliteringsbehov.*

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

9.

Lag

om ändring av 36 § folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i folkpensionslagen av den 8 juni 1956 (347/1956) 36 § 2 och 3 mom., sådana de lyder i lag 619/1991, som följer:

36 §

— — — — —
Innan pensionsanstalten fattar beslut om invaliditetspension skall den vid behov se till att den försäkrades möjligheter till rehabilitering har klarlagts. Avslås pensionsansökan, skall pensionsanstalten se till att den försäkrade ges information om rehabiliteringsmöjligheterna och

(utesl.) hänvisas, i samarbete med de instanser som tillhandahåller tjänster, till (utesl.) rehabilitering eller någon annan service *som motsvarar hans eller hennes rehabiliteringsbehov.*
(3 mom. som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

10.

Lag

om ändring av 11 § lagen om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 27 mars 1991 om rehabilitering som ersätts enligt lagen om olycksfallsförsäkring (625/1991) 11 § 3 och 4 mom. som följer:

11 §

Väckande av rehabiliteringsärende

— — — — —
Har rehabilitering enligt denna lag inte beviljats, skall försäkringsanstalten se till att arbetstagaren ges information om övriga rehabilite-

ringsmöjligheter och (utesl.) hänvisas, i samarbete med de instanser som tillhandahåller tjänster, till (utesl.) rehabilitering eller någon annan service *som motsvarar hans eller hennes rehabiliteringsbehov.*
(4 mom. som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

11.

Lag

om ändring av 11 § lagen om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 27 mars 1991 om rehabilitering som ersätts enligt trafikförsäkringslagen (626/1991) 11 § 3 och 4 mom. som följer:

11 §

Anhängiggörande av rehabiliteringsärende

— — — — —
Har rehabilitering enligt denna lag inte beviljats, skall försäkringsanstalten se till att den skadade ges information om övriga rehabiliteringsmöjligheter och (*utesl.*) hänvisas, i samarbete

med de instanser som tillhandahåller tjänster, till (*utesl.*) rehabilitering eller någon annan service som motsvarar hans eller hennes rehabiliteringsbehov.

(4 mom. som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 28 januari 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marjatta Vehkaoja /sd
vordf. Timo Ihamäki /saml
medl. Eero Akaan-Penttilä /saml
Merikukka Forsius /gröna
Inkeri Kerola /cent
Valto Koski /sd

Pehr Löw /sv
Päivi Räsänen /kd
Sari Sarkomaa /saml
Arto Seppälä /sd
Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst
Jaana Ylä-Mononen /cent.

Sekreterare var

biträdande sekreterare Harri Sintonen.